

מבקשי המקלט מסודן החיים בישראל - תמונת מצב - דצמבר 2019

בישראל חיים כ-6,400 מבקשי מקלט מסודן. על פי ההערכות, רובם ניצולי רצח העם בדרפור וניצולי הטיהורים האתניים בחבל הנובה והנילוס הכחול. לפי נתוני משרד הפנים, נכון לסוף מאי 2018 ישנן 5,119 בקשות מקלט פתוחות של אזרחי סודן, מתוכן כ-3,500 של מבקשי מקלט מדרפור, חבל הנובה והנילוס הכחול. עד היום, רק אזרח סודני אחד הוכר בישראל כפליט.

ישראל נמנעת מהכרעה בבקשות המקלט של הסודנים - רשות האוכלוסין וההגירה הסתירה חוות דעת שלה-עצמה הקובעת כי יש לתת לרוב מבקשי המקלט מסודן החיים בישראל מעמד פליט: בשנת 2014 גיבשה רשות האוכלוסין וההגירה חוות דעת ובה נקבע כי מבקשי המקלט מהשבטים שאינם ערביים עלולים לחוות רדיפה בשום לסודן, וכי מאז 2009 מכירות רוב מדינות העולם באופן אוטומטי בדרפורים שאינם ערבים כפליטים, בשל רדיפה אתנית. חוות הדעת הזו הוסתרה במשך למעלה משנתיים מהציבור ואפילו מבתי המשפט. ראש רשות האוכלוסין וההגירה, יוסי אדלשטיין, אמר בדיון בכנסת שנערך לאחר שנחשפה חוות הדעת, כי רשות ההגירה מעולם לא העבירה אותה לשר הפנים.

מרבית מבקשי המקלט מסודן חיים בישראל ללא מעמד וללא זכויות כבר למעלה מעשור: ישראל מנעה מהם במשך שנים את האפשרות להגיש בקשות מקלט; כלאה אותם בסהרונים ובחולות; ישראל מונעת מהם שירותי בריאות ורווחה, מקצצת משכרם 20 אחוזי פיקדון ומשיתה מיסים על מעסיקיהם. במשך כל אותן שנים ישראל מסרבת לקבל הכרעה בבקשות המקלט שלהם.

ההליכים המשפטיים - בעקבות הליכים משפטיים שתוקפים את השיהוי בהכרעה בבקשות המקלט, משרד הפנים העניק מעמד "מטעמים הומניטריים" (א/5 - תושב ארעי) לחלק ממבקשי המקלט מדרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אך המשיך להימנע מלהכריע בבקשות המקלט שלהם. המעמד ההומניטרי אמנם מזכה אותם בביטוח לאומי, בגישה לשירותי בריאות ורווחה ובאשרת עבודה, אך הוא נקבע על פי קריטריונים שרירותיים, ניתן לבטלו בקלות והוא כפוף לחידוש מדי שנה. כיום חיים בישראל כאלף אזרחי סודן שקיבלו מעמד שכזה מבלי שבקשות המקלט שלהם נבדקו, וזאת בניגוד למחויבות של ישראל על פי אמנת הפליטים.

באוקטובר 2018 התקיים דיון בבג"ץ בעתירות הדורשות לחייב את המדינה להכריע בבקשות המקלט של פליטי דרפור. במסגרת הדיון הודיעה המדינה כי ישראל תחדל להעניק מעמד הומניטרי לאזרחים הסודנים, ובמקום זאת תתמקד בבחינה ובהכרעה בבקשות המקלט הפרטניות שלהם. **ביולי 2019**, עוד לפני שניתן ולו מעמד פליט אחד, ובזמן האירועים האלימים בסודן, הודיע שר הפנים לבג"ץ כי למרות ההתחייבות הקודמת תופסק כליל הבדיקה של בקשות המקלט של יוצאי סודן, וזאת לפחות עד שיתייצב המשטר בארצם. דיון בעתירות הדורשות הכרעה בבקשות המקלט שנקבע **לדצמבר 2019** נדחה למועד בלתי ידוע ועד לכינונה של ממשלה בישראל.

המדינה מודה כי אין להחזיר מבקשי מקלט לסודן בשל חשש ממשי לחייהם ולחירותם - אך בכל זאת מסרבת להעניק להם מעמד פליט.

המצב בסודן - סודן היא מדינה למודת הפיכות צבאיות, שלטונות דיקטטוריים ומלחמות אזרחים. בשנת 2003, בעקבות מרד שפרץ בחבל דרפור כנגד המשטר הדכאני, חימשה הממשלה בראשותו של הנשיא עומר אל-בשיר מיליציות שילחמו במורדים. מיליציות אלה ביצעו פשעים איומים הכוללים אונס, טבח המוני ורצח עם באוכלוסייה אזרחית. ביה"ד הפלילי הבינלאומי בהאג הוציא צווי מעצר כנגד הנשיא על חלקו ברצח ההמוני ובפשעים בדרפור, אך הוא טרם נעצר. בשנת 2011 הכריזה דרום סודן על עצמאותה מהרפובליקה של סודן, שנתרה תחת שלטונו הדיקטטורי של הנשיא אל-בשיר. באפריל 2019 הודח אל-בשיר, ששלט מאז 1989, במהלך מחאה עממית רחבה. בעת חילופי השלטון אירעו התקפות אלימות כלפי אזרחים ברחבי המדינה, שבהן נפצעו ונרצחו מאות בני אדם, והמונים נאנסו באכזריות. ביולי 2019 הוכרז על הקמת ממשלת מעבר ונקבעו בחירות לנובמבר 2022.

בכירי הגוף השולט כעת בסודן הם אנשי צבא ומיליציות אשר לקחו חלק ישיר ברצח העם בדרפור, בטיהור אתני ובאלימות בהרי הנובה, בנילוס הכחול ובאזורים נוספים בסודן. בסיכומו של דבר, אף על פי שנקטו כמה צעדים חיוביים מאז הקמת ממשלת המעבר, בעת הזאת טרם הוקם שלטון במדינה המבטיח שינוי אמיתי באופי המשטר בסודן ומציע לפיתרון עבור המוני הפליטים והעקורים.

לא ניתן להחזיר מבקשי מקלט לסודן - חשוב לזכור שאין יחסים דיפלומטיים בין ישראל לסודן. לפיכך, מבחינת החוק הסודני, עצם הכניסה לישראל, מדינת אויב לסודן, מהווה עבירה פלילית שדינה עשר שנות מאסר. **ביוני 2018** פרסמה נציבות הפליטים של האו"ם [חוות דעת](#) בנושא, שקבעה כי בשל המצב הקשה בדרפור, לא מקדמים או מעודדים החזרה של מבקשי מקלט לשם. עוד קובעת הנציבות כי דרפורים משבטים שאינם ערביים, וכן תומכי אופוזיציה, פעילים פוליטיים ועוד, נחשבים לקבוצות בסיכון ואין להם חלופה בטוחה אחרת בתוך סודן - לכן לא ניתן להחזירם לא לדרפור ולא לאזורים אחרים במדינה. **באוקטובר 2019** הוסיף וקבע האו"ם כי למרות הקמת ממשלת המעבר, [המצב בדרפור](#) רחוק מלהיות בטוח ויציב. **בנובמבר 2019** פרסם משרד הפנים הבריטי [מסמך הערת מדיניות](#) המאשר כי נשקפת סכנה בדרפור ובסודן כולה לקבוצות הדרפוריות שאינן ערביות. יתר על כן, המסמך מכיר במורכבות המצב הפוליטי הנוכחי בסודן ובסכנות העומדות בפני מעבר בטוח ואמיתי משלטון דיקטטורי-צבאי לשלטון דמוקרטי במדינה.

הגיעה העת שהמדינה תמלא את תפקידה, תבחן את בקשות המקלט של יוצאי סודן על פי הסטנדרטים המקובלים בעולם, ותעניק מעמד פליט למי שזכאי לכך.